İYİLİĞİ EMRETMEK KÖTÜLÜKTEN MENETMEK MÜMİNİN ÖZELLİĞİDİR

Değerli Müminler!

Bugünkü sohbetimizde iyiliği emretmek ve kötülükten menetmenin öneminden söz edeceğim.

Kur'an-ı Kerim, Peygamberimizi şöyle tanımlar:

يَٓا اَيُّهَا النَّبِيُّ اِنَّٓا اَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذٖيرًاۙ. وَدَاعِيًا اِلَى اللّٰهِ بِاِذْنِهٖ وَسِرَاجًا مُنٖيرًا.

"Ey Peygamber! Biz seni hem bir şahit, hem bir müjdeci, hem bir uyarıcı olarak gönderdik ve hem de Allah'ın izniyle O'na bir davetçi ve nurlar saçan bir kandil olarak gönderdik."[220]

Allah Teâlâ büyük lutuf ve kerem sahibi olduğu için yer yüzünün halifeleri kıldığı insanları yalnız bırakmamış, ilk insan ve ilk peygamber Hz. Adem'den itibaren gönderdiği peygamberlerle onlara dünya ve âhiret mutluluğunun yollarını göstermiştir. Peygamberler hem doğru yolu göste-

220 Ahzâp, 33/45-46.

riyor hem de kendileri uygulayarak örnek oluyorlardı. Hiç şüphe yok ki, bu Peygamberlerin sonuncusu bizim Peygamberimiz Muhammed Mustafa Sallallahu aleyhi ve sellemdir. O Allah'ın emir ve yasaklarını en güzel şekilde ve hiçbir eksiklik yapmadan duyurmuş ve bu görevi yapmanın huzuru içerisinde bu fani hayatı terkederek âhirete intikal etmiştir.

Peygamberimiz meşhur veda hutbesinin sonunda dinleyenlere sordu:

–Ey insanlar! Yarın beni sizden soracaklar, ne dersiniz? Ashab-ı Kiram hep bir ağızdan:

–Allah'ın emir ve yasaklarını tebliğ ettin, Peygamberlik görevini ifa ettin, bize tavsiyelerde bulundun ve nasihat ettin, diye şahitlik ederiz, dediler. Bunun üzerine Peygamberimiz, mübarek şehadet parmağını göğe doğru kaldırarak sonra da cemaat üzerine çevirip indirerek üç kere:

–Şahit ol ya Rab, şahit ol ya Rab, şahit ol ya Rab, dedi.[221]

Ölümünden itibaren kabrini ziyaret edenler de aynı şekilde: "Selâm sana ey Allah'ın Peygamberi" diye selâm verdikten sonra:

–Ben şahitlik ederim ki Allah'tan başka ilâh yoktur. Sen de O'nun kulu ve Peygamberisin. Şahitlik ederim ki, Allah'ın emir ve yasaklarını tebliğ ettin, emaneti yerine getirdin. Ümmete nasihat ettin ve Allah yolunda savaştın. Kıyamete kadar Allah sana salat etsin, derler ve ilk müslümanların hayatında ona verdikleri cevabı kabri başında tekrar ederler.

Gerçekten O, bu şerefli hizmeti en mükemmel şekilde ifa etmiş ve bunun huzuru içerisinde Allah'a kavuşmuştur.

Ondan sonra Peygamber gelmeyeceğine göre bu insanları uyarma görevini kim yapacaktır? Bu, ihmal edilmesi mümkün olmayan önemli bir görevdir. Kur'an-ı Kerim'de

وَذَكِّرْ فَاِنَّ الذِّكْرٰى تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ.

"Sen öğüt verip hatırlat. Çünkü hatırlatmak müminlere fayda verir."[222] buyurulmuştur.

---

221 Müslim, "Hac", 19.
222 Zâriyât, 51/55.

Evet, Peygamberimizden sonra insanlara doğru yolu kim gösterecek ve onları kim uyaracaktır? Bu görev Peygamberimizden sonra bütün müslümanlara intikal etmiştir. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de:

كُنْتُمْ خَيْرَ اُمَّةٍ اُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَاْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ

"Siz insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz, iyiliği emreder, kötülükten vazgeçirmeye çalışır ve Allah'a inanırsınız."[223] buyurulmuş ve bu görevle bütün müminlerin görevli olduğu bildirilmiştir.

Ayet-i Kerime müslümanların ayırıcı özelliğini bildiriyor. Allah'a inanmak, iyiliği emredip, kötülükten alıkoymak. Bu özellikleri sebebiyle de en hayırlı ümmet oldukları ifade buyuruluyor. Çünkü müminler birbirinin kardeşidirler. Elbette kardeş kardeşi uyaracak ve ona doğru yolu gösterecektir. Allah Teâlâ bu hususu hatırlatarak şöyle buyuruyor:

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَٓاءُ بَعْضٍ يَاْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ وَيُطِيعُونَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ اُو۬لٰٓئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللّٰهُ اِنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

"Erkek ve kadın bütün müminler birbirlerinin dostları ve velileridirler. İyiliği emrederler, kötülükten vazgeçirirler, namazı kılarlar, zekâtı verirler. Allah'a ve Peygamberine itaat ederler. İşte bunları Allah rahmetiyle yarlığayacaktır. Çünkü Allah, azizdir, hakimdir."[224]

Peygamberimiz şöyle buyuruyor:

مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ وَذٰلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ

223 Âl-i İmrân, 3/110.
224 Tevbe, 9/71.

"Sizden biriniz çirkin bir iş görürse onu eliyle değiştirsin; eğer buna gücü yetmezse diliyle uyarsın; buna da gücü yetmezse kalbiyle nefret etsin. Bu ise imanın en zayıf derecesidir."[225]

Peygamberimiz çirkin ve haksız bir işi gören müslümanın buna sessiz kalmayarak tavır koymasını öğütlüyor ve bu tavrın üç şekilde olabileceğini söylüyor: Gücü yetiyorsa onu eliyle men eder. Bu görev yöneticilere aittir. Böylece kötülük önlenmiş olur. Buna gücü yetmiyorsa nasihat eder. Kötülüğün zararlarından söz eder. Bunda başarılı olursa yine kötülük önlenmiş olur. Buna da gücü yetmiyorsa o işi onaylamadığını tavırlarıyla belli eder, destek vermez. Onun bu tavrı etkili olabilir ve kötülüğün yayılmasına engel olur.

Peygamberimiz her vesile ile müslümanların bu görevlerini kendilerine hatırlatmıştır. Ebû Saîd el-Hudrî (ra.) anlatıyor: Peygamberimiz:

إِيَّاكُمْ وَالْجُلُوسَ عَلَى الطُّرُقَاتِ. فَقَالُوا مَا لَنَا بُدٌّ، إِنَّمَا هِيَ مَجَالِسُنَا نَتَحَدَّثُ فِيهَا. قَالَ فَإِذَا أَبَيْتُمْ إِلاَّ الْمَجَالِسَ فَأَعْطُوا الطَّرِيقَ حَقَّهَا قَالُوا وَمَا حَقُّ الطَّرِيقِ قَالَ غَضُّ الْبَصَرِ، وَكَفُّ الأَذٰى، وَرَدُّ السَّلاَمِ، وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ

–Yollar üzerinde oturmaktan sakınınız, buyurdu. Ashab-ı Kiram:

–Yol üzerinde oturmak bizim için zorunludur. Lüzumlu olan şeyleri orada konuşuyoruz, dediler. Bunun üzerine Peygamberimiz:

–Yol üzerinde oturmaktan vaz geçemiyorsanız yolun hakkını veriniz, buyurdu. Sordular:

–Ey Allah'ın Resûlü, yolun hakkı nedir? Peygamberimiz cevap verdi:

–Haram olan şeylere bakmamak, gelip geçene eziyet etmemek, verilen selâmı almak, iyiliği emredip kötülükten menetmek. (İşte yolun hakkı budur)."[226]

225 Müslim, "İman", 20.
226 Buhârî, "Mezalim", 22; Müslim, "Selâm", 2.

Müslümanlar bu görevlerini yapmazlarsa kötülükler ve haksızlıklar alabildiğine yayılır. İlk anda o kötülüğün zararı sadece onu yapanda kalacağı sanılır ama öyle olmaz. Bulaşıcı bir hastalık gibi toplumu sarar ve o kötülükten toplum büyük zarar görür.

Peygamberimiz, kötülüğe karşı tavır koymamanın topluma getireceği felâketi bir örnekle şöyle açıklar: "Yolcular gemideki yerlerini kur'a ile be-lirlerler. Kur'a sonucu bir kısmı geminin üst katına bir kısmı da alt katına yerleşir. Alt kata yerleşenler, burada su olmadığı için su ihtiyaçlarını görmek üzere üst kata çıkmak durumundadırlar. Su almak için üst kata çıktıkları vakit üst kattakilerin yanından geçiyorlar. Bunun üzerine kendi aralarında konuşurlar: "Payımıza düşen alt katta bir delik açsak da su ihtiyacımızı bu-radan görsek ve yukardakileri rahatsız etmesek iyi olur" derler ve geminin alt kısmında bir delik açmaya başlarlar. Şimdi üst kattakiler bunları gördükleri halde bu yaptıkları işe göz yumar, ses çıkarmayacak ve engel olmayacak olurlarsa, açılan delikten içeriye su dolar ve gemi batar. Böylece sadece deliği açanlar değil, gemide olan hepsi boğulur. Eğer üst kattakiler onları bu işten men ederlerse kendileri de kurtulur, onları da kurtarmış olurlar."[227]

Peygamberimizin bu örneği bu konuda çok etkili bir örnek. Bundan anlaşılıyor ki, müslüman duyarlı olacak ve toplumda meydana gelen olaylara ilgisiz kalmayacak ve: "Bana ne, her koyun kendi bacağından asılır" demeyecektir. Her koyun dünyada değil, ahirette kendi bacağından asılacaktır. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de:

وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَآصَّةً وَاعْلَمُوٓا اَنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ.

"Öyle bir fitneden sakının ki o, içinizden sadece zulmedenlere erişmekle kalmaz (topluma sirayet eder ve hepsini perişan eder). Biliniz ki, Allah'ın azabı şiddetlidir."[228]

Ayet-i Kerime çok önemli bir uyarıda bulunuyor. Öyle günah ve kötülükler var ki sadece o günahı işleyenleri ve o kötülüğü yapanları etkile-

227 Buhârî, "Şirket", 6.
228 Enfâl, 8/25.

mekle kalmaz, o günahı işlememiş, o kötülüğe bulaşmamış olanlara da erişir. Bir çok suçsuzları da gelir bulur. Kurunun yanında yaş da yanar. Bugün toplumumuzdaki hepimizi rahatsız eden sosyal olayların kaynağında bu ihmalimiz vardır. Bunun için âyet ve hadislerin uyarılarına kulak vermeli ve toplumun zararına olacak haksız tutum ve davranışlara kayıtsız kalınmamalı, Peygamberimizin işaret buyurduğu ölçüler içerisinde her müslüman görevini yapmalıdır.

Değerli Müminler! Her müslüman kötülüğe karşı tavır koymakla yükümlü olmakla beraber, müslümanlardan bir topluluk özel olarak bu görevle görevlidir. Bunlar, âlimlerdir. Âlimler bu görevi yerine getirmeleri halinde diğerleri sorumlu olmaktan kurtulur. Bu hususu ifade eden âyet-i kerime'de:

وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ اُمَّةٌ يَدْعُونَ اِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاُولٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ.

"İçinizden hayra çağıran, iyiliği emredip kötülükten men eden bir topluluk bulunsun. İşte kurtuluşa eren onlardır."[229] buyurulmuştur.

Hayra çağırmak, dine de dünyayada ait bir iyiliğe çağırmak demektir ki, İslâm'ın esasıdır. İyiliği emredip kötülükten menetmek de bunun önemli bir kısmıdır.

Âlimlerin görevi uyarmaktır.

Topluma Allah rızası için nasihat etmek, yol göstermek önemli bir görevdir. Temîm ed-Dârî (ra.)nin rivayetine göre Peygamberimiz:

اَلدِّينُ النَّصِيحَةُ قُلْنَا لِمَنْ قَالَ لِلّٰهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُولِهِ وَلِاَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ

–Din nasihattır, buyurdu.

–Kime? dedik. Peygamberimiz:

229 Âl-i İmrân, 3/104.

–Allah'a, kitabına, peygamberine, müslümanların yöneticilerine ve bütün müslümanlara, buyurdu.[230]

İslâm âlimleri hadisi medâr-ı İslâm –İslâm'ın üzerinde döneceği– dört hadisi şeriften biri saymışlardır ki, İslâm dininin dörtte biri demektir. Diğer üç hadis-i şerif de şunlardır:

"Ameller ancak niyetlere göre değerlenir. Herkesin ancak niyetine göre amelinin karşılığı vardır."[231];

"Hiçbiriniz, kendiniz için arzu ettiğinizi din kardeşiniz için de arzu etmedikçe, iman etmiş olmaz."[232];

"Kişinin faydasız sözü terketmesi, İslâmiyetinin güzelliğindendir."[233]

Dinin direği sayılan bu hadis-i şerifin anlamına gelince:

"Din nasihattır" demek, nasihat dinin direği demektir. Bunun örneği "Hac arefedir-Arafat'ta vakfede bulunmaktır." Arafat'ta vakfe yapmak, nasıl haccın en büyük rüknü ise nasihat da dinin en büyük rüknüdür. Dinin yaşaması, nasihatın müslümanlar arasında yaygın olması ile mümkündür.

Nasihat sözlükte gönülden gıll-u gışı-kin ve hileyi çıkararak nasihat edilen kimsenin hayır ve mutluluğunu samimiyetle arzu ve temenni etmektir. Bu sözle yapılan nasihattır ki, örfümüzdeki anlamı budur. Dindeki anlamı ise sadece sözle nasihat değil, hayırlı işlere de şamildir. Her hayır söz ve hayır iş nasihattır. Hadis ve sözlük âlimi olan Hattabî (Ö.998): "Nasihat, anlamı geniş olan bir kelimedir, nasihat edilen kimseye hayırlı nasip toplamaktır. Arap dilinde bundan ve bir de "Felâh" kelimesinden daha çok dünya ve âhiret hayrını bir araya toplayan bir kelime yoktur." demiştir.[234]

Peygamberimiz "Din nasihattır." buyurunca, sordular: "Kime?" Peygamberimiz: "Allah'a, kitabına, peygamberine, müslümanların yöneticilerine ve bütün müslümanlara" buyurdu.

Allah'a nasihat, nasıl olur? Allah'a nasihat demek, O'na inanmak, ortağı olmadığını kabul etmek, sıfatlarında küfre sapmamak, O'nu kemal ve

---

230 Buhârî, "İman", 42; Müslim, "İman", 23.
231 Buhârî, "Bed'ü'l-Vahy", 1; Müslim, "İmâre", 45.
232 Buhârî, "İman", 7; Müslim, "İman", 16.
233 Tirmizî, "Zühd", 11; İbn Mâce, "Fiten", 11.
234 Aynî, *Umdetü'l-Karî*, I, 321, 322.

celâl sıfatları ile nitelemek ve noksan sıfatlardan tenzih etmektir. O'na itaat etmek, karşı gelmekten sakınmak, O'na itaat edene sevgi duymak, isyan edene ise ilgi göstermemek, lutfettiği nimetlere karşı O'na şükretmek, her işinde ihlâs ve samimiyet göstermektir.

Allah'a nasihatin anlamı budur. Yoksa Allah alemlerden ve nasihat edenin nasihatından müstağnidir. O, mükemmeldir, hiçbir şeye muhtaç değildir.

Allah'ın kitabına yani Kur'an-ı Kerime nasihat demek, onun Allah sözü olduğuna ve O'nun tarafından gönderildiğine inanmak ve onu öğrenip uygulamaktır.

Allah'ın Peygamberine nasihat ise, onun peygamberliğini tasdik ederek Allah tarafından getirdiği kesin olarak bilinen her şeye inanmak, sünnetine uymak, ahlâkıyle ahlâklanmaktır.

Müslümanların yöneticilerine nasihat demek, hak üzere olmada onlara yardımcı olmak, haktan ayrılmaları ve adaletsizliğe yönelmeleri halinde onları uygun bir dil ile uyarmaktır.

Bütün müslümanlara gelince; din ve dünya işlerinde kendilerine yararlı olan şeyleri onlara öğretmek, göstermek, kusurlarını örtmek, iyiliği emredip kötülükten menetmek, büyüklerine saygı, küçüklerine şefkat göstermek, onlara hile ve haksızlık yapmamak, aldatmamak, haset etmemek ve onları sevgi ile kucaklamaktır.

İşte hadisi şerifin kısaca anlamı budur.[235]

Kur'an-ı Kerim mazeretleri sebebiyle savaşa katılamayanların ve imkânsızlıkları yüzünden savaşa malî katkıda bulunamayanların bu nasihat görevini yapmaları halinde savaşa katılmamakla günahkâr olmayacaklarını bildirerek şöyle buyuruyor:

لَيْسَ عَلَى الضُّعَفَٓاءِ وَلَا عَلَى الْمَرْضٰى وَلَا عَلَى الَّذ۪ينَ لَا يَجِدُونَ مَا يُنْفِقُونَ
حَرَجٌ اِذَا نَصَحُوا لِلّٰهِ وَرَسُولِه۪

"Allah'a ve Rasûlüne karşı sadık ve samimi oldukları takdirde, güçsüz-

235 Aynî, *Umdetül-Karî*, I, 322.

lere, hastalara ve (seferde) harcayacakları bir şey bulamayanlara (sefere katılmadıkları için) bir günah yoktur."[236]

Evet değerli müminler, halka yapılacak nasihatın, onların yararına olacak şeylerde –kişinin kendi zararına da olsa– yardımcı olmak ve onlara yol göstermek olduğunu ifade etmiştik. Bunun güzel örneği Cerir b. Abdullah (ra.) dır.

Cerir bir sahabidir. Peygamberimizin ölümünden kırk gün önce müslüman olmuştur.

Taberânî'nin rivâyetine göre: Cerir kendisine bir at satın alması için kölesini pazara gönderir. O da ikiyüz dirheme bir at satın alarak parasını ödemek için atın sahibini Cerir'e getirir. Cerir atı beğenir ve sahibinin aldandığına kanaat getirerek mal sahibi ile yeni bir pazarlığa başlar:

–Senin atın üçyüz dirhemden fazla eder, onu dört yüz dirheme satar mısın, der. At sahibi canına minnet:

–Bu sana kalmış bir şeydir, ey Ebâ Abdillah, der. Cerir bunu da az bulur ve:

–Senin atın bundan da fazla eder. Onu beşyüz dirheme satar mısın? der ve "senin atın bundan da fazla eder" diyerek yüzer yüzer artırmak suretiyle hayvanın fiatını sekizyüz dirheme yükseltir ve parayı vererek atı satın alır. Böyle niçin yaptığını soranlara da cevab verir: "Ben Peygamberimize, her müslümana nasihatte bulunmak şartıyle bey'at ettim." der.[237]

İşte sattığı malın değerini bilmeyen satıcıya alıcının hayırhahlığı. Cenab-ı Hak, alıcı ve satıcılarımıza bu şuur uyanıklığını nasip etsin.

Değerli Müminler! Nasihat ederken bu nasihatın etkili olması için dikkat edilmesi gereken bir takım hususlar vardır. Bunların başında başkasına yaptığı nasihate önce kendisinin uyması gerekir. Başkasına yaptığı nasihate uymayan kimseleri Kur'an-ı Kerim uyarıyor. Şöyle buyuruluyor:

اَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ اَنْفُسَكُمْ وَاَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ اَفَلَا تَعْقِلُونَ.

236 Tevbe, 9/91.
237 Aynî, *Umdetü'l-Kârî*, I, 323.

"İnsanlara iyiliği emreder de kendinizi unutur musunuz? Hâlbuki kitabı okuyorsunuz. Hala aklınızı başınıza almayacak mısınız?"[238]

Başkalarına iyiliği tavsiye etmek iyi bir davranıştır. Fakat başkasının iyiliğini isterken kendini unutması anlaşılır şey değildir. İyiliği emreden kimse bunda samimi ise o iyiliğe öncelikle kendisinin sahip olması gerekir.

İyiliği emretmek, başkalarına doğruyu göstermek sûretiyle yararlandırmaktır. Başkasına doğruyu ve iyiyi gösterip de kendisini unutması ve kendisini o iyilikten mahrum etmesi akıl açısından bir çelişkidir. Bunun için Allah Teâlâ bu çelişkiye dikkatimizi çekiyor ve: "Aklınızı başınıza almayacak mısınız?" buyuruyor.

Diğer taraftan insanlara nasihat eden ve doğru, yararlı olan şeye dikkatlerini çeken kimse o konudaki bilgisini ortaya koyuyor. Böyle iken kendi nasihatini kendisi dinlemiyor ve böylece bilgisini fiilen yalanlamış oluyor. Bu, şahsında bir çelişki olduğu gibi, halkı bir taraftan aydınlatmak isterken diğer taraftan saptırmaktır ki, bu da bir çelişkidir.

Ayrıca böyle olan kimsenin nasihatı da etkili olmaz ve nasihat ettiği kimseler tarafından ciddiye alınmaz. Kendisi sigara içtiği halde çocuklarına sigaranın zararlı ve kötü bir alışkanlık olduğunu öğütleyen kimsenin bu nasihatı çocuklarına etki etmez. Onlar, "Babamız dediği gibi bu sigara gerek sağlık ve gerekse ekonomik yönden zararlı ise kendisi niye içiyor" değerlendirmesini yaparlar.

Bunun için nasihatçının önce nasihatını kendisi tutması ve çelişkiye düşmemesi gerekir. Meşhur bir sözdür: Ele telkin verip de kendi zakkum salkımı yutmamalıdır.

Başkalarına yaptığı nasihate uymayanların kıyamet gününde acıklı bir azaba uğrayacaklarını Peygamberimiz şöyle haber veriyor: "Kıyamet gününde bir adam getirilir, ateşe atılır, ateş içinde değirmen taşı gibi dönmeye başlar. Cehennem halkı onun etrafını çevirirler: "Ey falan! Sen bize iyilikleri emreder fenalıkları yasaklar değil miydin?" diye sorarlar. Cevap verir: "Evet, öyle, ama ben size emreder kendim yapmazdım, size yasakladıklarımı kendim yapardım."[239]

İyiliği emredip kötülükten men edecek olan kimsenin nelerin iyilik

238 Bakara, 2/44.
239 Buhârî, "Bed'ü'l-Halk", 10; Müslim, "Zühd", 7.

nelerin de kötülük olduğunu bilmesi gerekir. Kur'an ve Sünnet bir şeye ma'ruf-iyilik diyorsa, o iyiliktir; bir şeye kötülük diyorsa o da kötülüktür. O halde mümin önce Kur'an ve Sünnete göre nelerin iyilik ve nelerin kötülük olduğunu öğrenmesi lâzımdır. Çünkü o, bu görevi Allah ve Peygamberi adına yapacaktır. Onun için Allah'ın o konudaki hükmünü bilmesi gerekir. Aksi takdirde kaş yaparken göz çıkarmış olur. Bakınız Allah Teâlâ bu konuda Kur'an-ı Kerim'de ne buyuruyor:

وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ اَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هٰذَا حَلَالٌ وَهٰذَا حَرَامٌ لِتَفْتَرُوا
عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَۜ اِنَّ الَّذ۪ينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَۜ.

"Dillerinizin uydurduğu yalana dayanarak, "Bu helâldir, şu da haramdır" demeyin. Çünkü Allah'a karşı yalan uydurmuş oluyorsunuz. Şüphesiz Allah'a karşı yalan uyduranlar kurtuluşa eremezler."[240]

İyiliği emredip kötülüğü menetmek, toplumu irşad etmek olduğundan bu görev ifa edilirken her türlü kaba ve kırıcı davranışlardan sakınmak da gerekir. Bu görevin temelinde sevgi olmalıdır. Yine örnek Peygamberimizdir. Kur'an-ı Kerim Peygamberimiz için şöyle diyor:

فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللّٰهِ لِنْتَ لَهُمْۚ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَل۪يظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَۖ

"Sen (Ey Muhammed) Allah'ın rahmetiyle onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi."[241]

Peygamberimiz herkese yumuşak davranır, kaba ve katı hareketlerden hoşlanmazdı. İnsanlara yumuşak davranmaktan mahrum olanların hayırdan da mahrum olacağını söylerdi.[242]

Hz. Aişe (ra.) anlatıyor: Bir kere Peygamberimizin huzuruna bir Yahudi heyeti gelmişti. Bunlar huzura girince selâm vermiş olmak için, "ölüm üzerinize olsun" demek olan "es-samü aleyküm" dediler. Ben bunu anla-

240 Nahl, 16/116.
241 Âl-i İmrân, 3/159.
242 Müslim, "Birr", 23.

dım ve: Ölüm, Allah'ın gazabı, lâneti sizin üzerinize olsun" dedim. Bunun üzerine Peygamberimiz:

–Aişe! Ağır ol, Allah her hususta yumuşaklığı sever, buyurdu. Ben:

–Ey Allah'ın Resûlü, dediklerini işitmediniz mi? dedim. Peygamberimiz:

–Evet, işittim, ben de "ve aleyküm– sizin üzerinize dedim. Benim dediğimi işitmedin mi? Ben onlara iade ettim. Benim onlar hakkında duam kabul olunur. Fakat onların benim hakkımdaki dedikleri kabul olunmaz, buyurdu.[243]

Peygamberimizin insanlara ne kadar yumuşak davrandığını gösteren bir başka olay da şudur:

Ebû Hureyre (ra.) anlatıyor: Bir Bedevî mescidin içinde idrarını yaptı. İnsanlar onu linç etmek için kalkıp başına üşüştüler. Bunun üzerine Peygamberimiz:

–Onu bırakınız, işini görsün. Sonra idrarının üzerine bir kova su dökün. Çünkü siz güçlük değil kolaylık göstermek üzere gönderildiniz." buyurdu.[244]

Değerli Müminler! Her işte zorluk değil kolaylık göstereceğiz, hele insanlara nasihat ederken kaba ve katılıktan uzak duracağız. Ancak nasihatımız bu şekilde etkili olur, boşa vakit geçirmiş olmayız. Bir hadisi şerifle konumuzu tamamlamış olalım. Peygamberimiz buyuruyor:

يَسِّرُوا وَلاَ تُعَسِّرُوا، وَبَشِّرُوا وَلاَ تُنَفِّرُوا

"Kolaylaştırınız güçleştirmeyiniz, müjdeleyiniz nefret ettirmeyiniz."[245]

243 Buhârî, "Edeb", 38.
244 Buhârî, "Vudû", 58; Müslim, "Tahâre", 30.
245 Buhârî, "İlim", 11; Müslim, "Cihad", 3.